

**Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 5
hallituksen esityksen johdosta laiksi Saaristomerен kansallispuis-
tosta**

Eduskunta on 6 päivänä marraskuuta 1981 lähettänyt laki- ja talousvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen edellä mainitun esityksen n:o 203 (1981 vp.). Asiantuntijoina ovat valiokunnassa olleet kuultavina apulaisosastopäällikkö Pertti Seiskari maa- ja metsätalousministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Pekka Nurmi oikeusministeriöstä, vanhempi hallitussihteeri Matti Niemi puolustusministeriöstä, toimistopäällikkö Simo Mäkinen sisäasiainministeriöstä, osastopäällikkö Antti Pohjola maanmittaushallituksesta, toimistopäällikkö Atso Jokivartio merenkulkuhallituksesta, toimistopäällikkö Matti Helminen metsähallituksesta, vt. toimistopäällikkö Osmo Kivivuori Turun ja Porin lääninhallituksesta, seutukaavajohtaja Raimo Narjus Varsinais-Suomen Seutukaavaliitosta, kunnanvaltuuston puheenjohtaja Börje Wallen, kunnanvaltuuston ja -hallituksen jäsen Rudolf Johansson ja kunnanjohtaja Curt Dannström Dragsfjärdin kunnasta, kunnanjohtaja Lennart Öhman Houtskärin kunnasta, kunnallisneuvos Rudin Eneberg Korppoon kunnasta, kunnanjohtaja Bo Lindholm Nauvon kunnasta, tohtori Torsten Stjernberg ja filosofian kandidaatti Leif Lindgren Natur- och Miljövårdista, johtaja Arndt Reuter Suomen Talousseurasta, toiminnanjohtaja Jouko Högmänder Suomen Luonnonsuojeluliiton Varsinais-Suomen luonnonsuojelupiiristä, toiminnanjohtaja Jan-Erik Järvinen Åbolands fiskarförbundista, maanviljelijä Tor Erik Andersson Åbolands svenska lantbruksproducentförbundista sekä Saaristomerен kansallispuistotoimikunnan ja vuoden 1979 saaristomeritoimikunnan puheenjohtaja, professori Stig Jaatinen. Käsiteltyään asian valiokunta esittää seuraavaa.

Hallituksen esityksen tarkoituksena on muodostaa Saaristomerellä olevista valtion omistamista alueista kansallispuisto. Esityksen liitteenä olevassa kartassa määritellään ne rajat, joiden sisäpuolelta valtion omistukseen hankitta-

vat alueet liitetään kansallispuistoon. Rajauksen sisällä sijaitsevat yksityisessä omistuksessa olevat alueet eivät kuuluisi kansallispuistoon. Valtioneuvoston 24 päivänä helmikuuta 1978 tekemän kansallis- ja luonnonpuistoverkon kehittämistä koskevan periaatepäätöksen mukaan Saaristomerelle perustetaan noin 3 000 hehtaarin suuruinen kansallispuisto. Tällä hetkellä valtio omistaa Saaristomerен alueella yhteensä noin 670 hehtaaria maa-alueita, joka pinta-ala on siten noin neljäsosa valtioneuvoston periaatepäätöksen tarkoittaman kansallispuiston pinta-alasta. Valtion tarkoituksena on edelleen vapaaehtoisin kaupoin ostaa alueita saaristolaisilta ja tällä tavoin hankkia lisää maita liitettäväksi kansallispuistoon. Luonnonsuojelulain perusteella annettavat määräykset olisivat voimassa vain itse kansallispuistoon kuuluvien valtion omistamien alueiden osalta puolustusvoimien hallinnassa olevia alueita lukuunottamatta.

Esitys perustuu Saaristomerен kansallispuistotoimikunnan, kansallispuistokomitean sekä vuoden 1979 Saaristomeritoimikunnan mietinnössään tekemiin ehdotuksiin. Valiokunta viittaa yksityiskohtien osalta hallituksen esityksen perusteluihin.

Laki- ja talousvaliokunta pitää tarpeellisena Saaristomerен kansallispuiston perustamista hallituksen esityksessä ehdotetulla tavalla. Kun valiokunnalla ei ole lakiehdotuksen yksityiskohdienkaan osalta huomautettavaa, valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä sellaisenaan.

Puoltaessaan lakiehdotuksen hyväksymistä valiokunta on lähtenyt siitä, että alueen hoitoa ja käyttöä koskevien asioiden käsittelyä varten sekä valvomaan paikallisen väestön ja luonnonsuojelun etua alueella perustetaan metsähallituksen avuksi lakiehdotuksen perusteluissa edellytetyllä tavalla Saaristomerен kansallispuiston neuvottelukunta. Neuvottelukunnassa tulee paikallisella väestöllä olla voimakas edustus ja pai-

kallisen väestön tulee keskeisesti voida vaikuttaa aluetta koskeviin päätöksiin. Myös puolustulaitoksella tulee olla neuvottelukunnassa edustus, samoin alueen luonnon- ja ympäristönsuojelujärjestöillä. Alueen paikallisen väestön toimeentulomahdollisuudet ja peruselinkeinot tulee turvata käyttäen erityisesti hyväksi saaristolain mukaisia mahdollisuuksia ja lähtien siitä, että kansallispuiston perustamisella on merkitystä sekä luonnonsuojelulle että elävän ja toimivan saaristoyhteiskunnan säilyttämiselle ja kehittämiselle. Kansallispuiston perustaminen ei saa johtaa saariston elinkeinotoiminnan kannalta tärkeiden vapaa-ajantoimintojen ja matkailun suuntautumiseen pois alueelta, joskin niiden kanavoiminen ja ohjaaminen on tarpeellista ja välttämätöntä. Saaristolaisilla tulee säilyttää oikeus hallituksen esityksen perusteluissa edellytetyllä tavalla vuokrata maa- ja vesialueita peruselinkeinojen harjoittamista varten ja alueiden oston kansallispuistoa varten tulee tapahtua vapaaehtoisin kaupoin.

Saaristomerén luonnonsuojelullisen merkityksen säilyttäminen edellyttää muun muassa sitä, että aluetta ei oteta laajamittaisesti loma-asutuskäyttöön. Kaavoitus- ja rakennuslainsäädäntö rantakaava- ja taaja-asutussäännöstoineen antaa sinänsä varsin hyvät mahdollisuudet valvoa laajamittaista rakentamista alueella. Valvontaa voitaisiin kuitenkin ehkä aiatella tehostettavaksi niin, että lääninhallitukselle varattaisiin mahdollisuus lausunnon antamiseen kaikissa niissä rakennuslupa-asioissa, jotka koskevat rajauksen sisälle kuuluvaa muuta kuin kansallispuistoon kuuluvaa maata. Jos tällainen järjestely haluttaisiin toteuttaa, se vaatisi rakennusasetuksen muutoksen, jossa yhteydessä kuntien mielipide asiassa tulisi ottaa huomioon. Rakentamisen li-

säksi muun muassa meri- ja veneliikenteen aiheuttamien haittojen torjumiseksi samoin kuin luonnossa liikkumisen ohjaamiseksi ja rajoittamiseksi saattaa koko kansallispuistorajauksen alueella esiintyä tarvetta erityisiin määräyksiin. Näiden määräysten antamisen mahdollistamiseksi saattaisi olla paikallaan selvittää, voitaisiinko kansallispuistorajauksen sisällä olevat varsinaiseen kansallispuistoon kuulumattomat alueet muodostaa ja nimetä kansallispuiston suoja-alueeksi, jolla rakentamista, liikennöintiä ja muuta toimintaa säädellään niin, että kansallispuiston tarkoitus luonnonsuojelun ja saaristoyhteiskunnan kehittämisen kannalta toteutuu ja jolle myös esimerkiksi voitaisiin kohdistaa erityisiä saaristolain mukaisia tukitoimia.

On tärkeää, että kansallispuiston kehittämiseen osoitetaan tarpeelliset varat. Alueen valvonta on eräs huomattava osa kansallispuistoon liittyvistä toiminnoista, ja valvojia valittaessa olisi lähinnä otettava huomioon alueen kiinteä väestö.

Valiokunta huomauttaa lopuksi, että lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin perustelut ovat jossakin määrin ristiriitaiset. Kun itse säännöksen sanamuoto on asianmukainen, valiokunnan ei ole tarvinnut ehdottaa sitä muutettavaksi tai selvennettäväksi. Lakiehdotuksessa tarkoitettua rajankäynnissä on kysymys sen alueen rajan määrittämisestä, joka käsittää kansallispuistoon liitettäväksi tulevat alueet.

Sen perusteella, mitä edellä on esitetty, valiokunta ehdottaa kunnioittavasti,

että Eduskunta hyväksyisi hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen muuttamattomana.

Helsingissä 13 päivänä toukokuuta 1982

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Kaarna, varapuheenjohtaja Raatikainen, jäsenet Grönholm, Hietala, Ihämäki, A.-L. Jokinen, Löyttyniemi,

Malm, Paakkinen, Perho, Pihlajamäki, Pohjala, Salminen, Tapiola, Vesterinen ja Vähäkangas sekä varajäsen Fred.